

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра теорії та методики фізичного виховання і спорту

ДИПЛОМНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти на тему
**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
У ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПРАКТИКИ**

Виконала: здобувач вищої освіти
групи М 122-п денного відділення
014 Середня освіта, 014.11 Фізична культура,
Кумоняєв Станіслав Юрійович

Керівник: доктор педагогічних наук, професор
Мединський Сергій Володимирович

Рецензент: Олійник М.О., кандидат наук
з фізичного виховання і спорту,
старший викладач кафедри фізичної
реабілітації, спортивної медицини,
фізичного виховання і здоров'я
Запорізького державного
медико-фармацевтичного університету

Запоріжжя - 2023 року

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
У ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПРАКТИКИ**

АНОТАЦІЯ

У роботі досліджується проблема формування потенціалу професійного саморозвитку майбутніх фахівців фізичного виховання у процесі магістерської практики. Метою дослідження поставала проблема виявлення, теоретичного обґрунтування й апробації педагогічні умови, що забезпечують ефективність формування потенціалу професійного саморозвитку в майбутніх фахівців фізичного виховання у процесі магістерської практики. Під рівнем сформованості потенціалу професійного саморозвитку фахівця фізичного виховання визначаємо якісну характеристику його найбільш усталених властивостей, що визначаються інтенсивністю прояву виділених вище ознак, а також узгодженістю їх між собою у вигляді цілісної структури.

Проведене нами теоретико-експериментальне дослідження переконливо засвідчило, що у процесі магістерської практики у вищому навчальному закладі у магістрантів складається особливий тип свідомості й особистості, що цілком відповідає специфіці їх майбутньої професійної – науково-педагогічної діяльності. Результати констатуючого експерименту по визначенні здатності майбутнього фахівця фізичного виховання до саморозвиткусвідчать про ріст здібностей до саморозвитку по всіх рівнях на 20 %. Також констатуємо, перехід від навчально-дисциплінарної моделі взаємодії педагога зі студентом до особистісно-орієнтованої моделі у межах 25 %.

Stanislav Kumonyaev

**FORMATION OF PROFESSIONAL SELF-DEVELOPMENT
FUTURE SPECIALISTS OF PHYSICAL EDUCATION
IN THE PROCESS OF MASTER'S PRACTICE**

ABSTRACT

The Thesis examines the problem of forming the potential professional self-development of future physical education specialists in master's practice. The goal of the study was the problem of identify, theoretically substantiating and approving pedagogical conditions that ensure the effectiveness of the formation of the potential for professional self-development in future physical education specialists in the process of master's practice. Under the level of formation of the potential of professional self-development of a physical education specialist, we define the qualitative characteristics of its most established properties, which are determined by the intensity of the manifestation of the signs mentioned above, as well as their coherence in the form of a complete structure.

The theoretical and experimental research conducted by us convincingly proved that in the process of master's practice in a higher educational institution, master's students develop a special type of consciousness and personality, which fully corresponds to the specifics of their future professional - scientific and pedagogical activity. The results of the ascertaining experiment to determine the ability of the future physical education specialist to self-development testify to the growth of self-development abilities at all levels by 20%. We also state that the transition from the educational and disciplinary interaction model between the teacher and the student to the personal-oriented model is within 25%.

РЕФЕРАТ

Актуальність дослідження зумовлена потребами подальшої модернізації вітчизняної системи багатоступеневої освіти, покликаної здійснити підготовку нового покоління наукових і педагогічних кадрів для вищої школи з яскраво вираженим комплексом якостей конкурентоспроможності та потенціалом професійного саморозвитку. Це передусім передбачає оновлення цілей і змісту магістерської підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання, переорієнтацію форм і методів її організації на засадах нової – гуманістичної парадигми [7, 12, 13, 29, 40, 56, 64, 73, 74]. Перебудову структури педагогічної діяльності самих фахівців фізичного виховання, найвищий рівень реалізації якої в умовах сьогодення науковцями вбачається в їхній спроможності безперервно формувати, поповнювати, зберігати й інтенсифікувати власний потенціал професійного саморозвитку та здатності до активної передачі студентам цієї здібності [27, 28, 33, 48, 63].

Проблема формування потенціалу професійного саморозвитку майбутніх фахівців фізичного виховання у процесі магістерської практики на сьогодні є важливою складовою спеціального науково-педагогічного дослідження. Функціонування вищої національної школи потребує безперервного зросту професіоналізму діяльності та особистості фахівців фізичного виховання, формування в них нових ділових, моральних і демократичних якостей. Зростає роль саме гуманістичних ціннісних орієнтацій у сфері власної професійної життєдіяльності та самоактуалізації, постановки більш чітких цілей щодо досягнення успіху в науково- педагогічній кар'єрі, проблема формування потенціалу їхнього професійного саморозвитку набуває своєї теоретичної і практичної значущості [12, 32, 44, 48, 60, 67, 71].

Мета дослідження – виявити, теоретично обґрунтувати й апробувати педагогічні умови, що забезпечують ефективність формування потенціалу професійного саморозвитку в майбутніх фахівців фізичного виховання у процесі магістерської практики.

Об’єкт дослідження – процес професійного саморозвитку майбутніх фахівців фізичного виховання.

Предмет дослідження – формування потенціалу професійного саморозвитку в майбутніх фахівців фізичного виховання у процесі магістерської практики.

Завдання дослідження:

1. Вивчити специфіку процесу професійного саморозвитку фахівця фізичного виховання.

2. Визначити феномен “потенціал професійного саморозвитку” фахівця фізичного виховання, його сутність і структуру.

3. Дослідити динаміку формування професійного саморозвитку майбутнього фахівця фізичного виховання засобом магістерської практики.

Методологічними засадами дослідження виступили положення наукової теорії пізнання про єдність діяльності, свідомості й особистості; діалектичний взаємозв’язок її свідомості, самосвідомості та соціального розвитку; взаємодію внутрішніх і зовнішніх чинників формування особистості як суб’єкта пізнання, спілкування і праці; творчої сутності людини як самоорганізуючої та саморозвиваючої системи. Конкретна методологія вибудовувалася на положеннях феноменологічних та синергетичних досліджень складних відкритих систем щодо пріоритету особистісних структур свідомості у формуванні досвіду самоорганізації фахівця, провідної ролі саморозвитку в процесі становлення його особистості.

Методи дослідження: теоретичні – вивчення, аналіз, систематизація та узагальнення наукової і методичної літератури з проблем професійного розвитку та саморозвитку педагогічних кадрів, формування їхнього особистісного потенціалу, професіоналізму діяльності та особистості; фахової підготовки та самовдосконалення особистості викладача вищої школи; аналіз сучасної практики та нормативної документації вищих навчальних закладів щодо інноватизації змісту, вдосконалення форм і методів магістерської підготовки майбутніх наукових і педагогічних кадрів; конкретизація сутності потенціалу професійного саморозвитку викладача вищої школи; схематизація його компонентно-функціональної структури; моделювання технології формування потенціалу професійного саморозвитку в майбутніх викладачів вищої школи; емпіричні – цілеспрямоване спостереження за способами і формами професійного саморозвитку викладачів вищої школи; анкетування, бесіда, тестування викладачів вищої школи та магістрантів щодо вияву особливостей їхнього професійного саморозвитку; педагогічний експеримент (констатуючий, формуючий, діагностичний) з метою вияву закономірностей формування потенціалу професійного саморозвитку викладачів вищої школи; статистичні – кількісний та якісний аналіз експериментальних даних.

Базою дослідження виступила магістерська практика, організована кафедрою теорії та методики фізичного виховання і спорту Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького спеціальності для студентів спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура).

Апробація результатів дослідження. Часткові результати наукової роботи стали предметом доповіді на міжнародна науково-практична конференція добувачів вищої освіти і молодих учених «євроінтеграційні орієнтири інноваційного наукового пошуку молоді України», присвяченій

100-річчю Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (23–24 червня 2023 р.).

Структура роботи: титульний лист, анотація, реферат, зміст, вступ, три розділи, висновки, 5 таблиць, 82 використаних джерела, 2 додатки, загальний обсяг роботи складає 84 сторінки.

У першому розділі «Професійний саморозвиток фахівця фізичного виховання як педагогічна проблема» наведено характеристику основних підходів щодо дослідження проблеми професійного розвитку особистості педагога. Визначено, що провідну роль у розвитку особистості професіонала відіграють професійне навчання й виховання, тобто зовнішні – соціальні фактори. При цьому визнається, що рушійними силами професійного розвитку педагога на кожному з його вікових етапів є суперечності: між потребами і можливостями їх задоволення, між старими і новими формами поведінки, між вимогами з боку оточення і наявними можливостями особистості. Досліджено, що досягнення професіоналізму пов'язано не тільки з оволодінням професійною майстерністю, але й зі становленням системи особистісно-професійних стандартів, що орієнтують на високу якість виконання діяльності та неперервний прогресивний саморозвиток. Визначено, що професійний саморозвиток педагога постає як процес, коли його особистість, що розвивається, активно створює свої життєві відносини, визначаючи за їх допомогою свій „професійний життєвий простір”, створюючи умови і перспективи для її подальшого вдосконалення. Особистість педагога, яка постійно саморозвивається і самоактуалізується, свідомо формує перспективну стратегію свого професійного життя, де визначальним є проблемне ставлення до довкілля, інших людей і самого себе.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» охарактеризовано методи, що застосовувалися у дослідженні: теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел, анкетування, методи

математичної статистики. Організація дослідження проводилося з магістрантами факультету природничо-географічний факультету МДПУ (20 осіб) до та після проходження асистентської практики на кафедрі. Студентам було запропоновано анкети, за допомогою яких визначався рівень професійного саморозвитку у них як майбутніх фахівців фізичної культури та діагностувався рівень орієнтування майбутнього викладача ЗВО на навчально-дисциплінарну або особистісну модель педагогічної взаємодії. Анкетування проводилося двічі – перед проходженням практики та по її закінченні. Дослідження здійснювалася відповідно до спеціально розробленого графіку роботи у чотири етапи.

У третьому розділі «Експериментальне дослідження особливостей організації магістерської практики з формування в майбутніх вчителів фізичної культури професійного саморозвитку» проведено обґрунтування педагогічних умов формування професійного саморозвитку в майбутніх фахівців фізичного виховання у процесі магістерської підготовки. Здійснено аналіз результатів експерименту щодо формування професійного саморозвитку в майбутніх фахівців фізичного виховання.

ВИСНОВКИ

1. Професійний саморозвиток викладача вищої школи постає як процес, при якому його особистість активно створює свої життєві відносини, визначаючи за їх допомогою свій „професійний життєвий простір”, створюючи умови і перспективи для її подальшого вдосконалення. Особистість викладача, який постійно саморозвивається і самоактуалізується, свідомо формує перспективну стратегію свого професійного життя, де визначальним є проблемне ставлення до довкілля, до інших людей і самого себе, яке, у свою чергу, звільняє особистість від безпосередньої дійсності й допомагає їй ставати творчим суб'єктом своєї професійної життєдіяльності. Таке формування професійного саморозвитку випускників вищої школи закономірно виступає як її провідна мета, яка з

необхідністю повинна забезпечувати високу ефективність здійснення цього процесу.

2. Під рівнем сформованості потенціалу професійного саморозвитку фахівця фізичного виховання ми розуміємо якісну характеристику його найбільш усталених властивостей, що визначаються інтенсивністю прояву виділених вище ознак, а також узгодженістю їх між собою у вигляді цілісної структури. Піддавши діагностиці контингент пошукового етапу дослідження (у складі 20 осіб студентів-магістрантів спеціальності "Фізичне виховання"), було встановлено, що виявлені компоненти і функції потенціалу професійного саморозвитку викладача вищої школи виявляються по-різному в різних респондентів. Встановлення цього факту сприяло виокремленню основних рівнів його сформованості: високого, достатнього, середнього і низького. З опорою на це визначення було дано характеристику рівнів сформованості потенціалу професійного саморозвитку у фахівців фізичного виховання.

3. Проведене нами теоретико-експериментальне дослідження переконливо засвідчило, що у процесі магістерської практики у вищому навчальному закладі у магістрантів складається особливий тип свідомості й особистості, що цілком відповідає специфіці їх майбутньої професійної – науково -педагогічної діяльності. У її сфері вони неминуче повинні будуть виявляти свою творчу активність, з одного боку, як суб'єкти педагогічного пізнання, моделювання, спілкування і праці, а з іншого, – як суб'єкти особистісно-професійного саморозвитку як члена науково - педагогічної спільноти вищого навчального закладу.

Результати констатуючого експерименту по визначенні здатності майбутнього фахівця фізичного виховання до саморозвитку, модифікованого на основі опитувальника Т.І. Шамова, свідчать про ріст здібностей до саморозвитку по всіх рівнях на 20 %.

Також констатуємо, за результатами модифікованого опитувальника

В.Г. Маралова, перехід від навчально-дисциплінарної моделі взаємодії педагога зі студентом до особистісно-орієнтованої моделі у межах 25 %, що свідчить про феномен, який нас цікавить та здійснюється засобами реалізації магістерської практики і не залежить від індивідуальних особливостей магістрантів і різних супровідних факторів магістерської практики.

Проте результати дослідження не вичерпують усіх аспектів цієї проблеми. Перспективи її подальшого дослідження ми пов'язуємо зі створенням цілісної теорії особистісно-професійного саморозвитку науково-педагогічних кадрів.

ЗМІСТ

Вступ		3
Розділ 1.	ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	7
	1.1. Характеристика основних підходів щодо дослідження проблеми професійного розвитку особистості педагога...	8
	1.2. Теоретичні витoki і передумови актуалізації проблеми професійного саморозвитку педагога.....	18
	1.3. Педагогічний професіоналізм як мета й оптимальний результат процесу професійного саморозвитку педагога..	30
	1.4. Сутність і структура потенціалу професійного саморозвитку фахівця фізичного виховання	40
Розділ 2.	МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	53
Розділ 3.	ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОРГАНІЗАЦІЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПРАКТИКИ З ФОРМУВАННЯ В МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ	55
	3.1. Обґрунтування педагогічних умов формування професійного саморозвитку в майбутніх фахівців фізичного виховання у процесі магістерської підготовки.	55
	3.2. Магістерська практика – основний елемент формування професійного саморозвитку майбутнього фахівця фізичного виховання	62
	3.3. Аналіз результатів експерименту щодо формування професійного саморозвитку в майбутніх фахівців фізичного виховання	70
Висновки		76
Список використаних джерел		78
Додатки		86

Ім'я користувача:
Олександр Непша

ID перевірки:
1015958006

Дата перевірки:
01.12.2023 10:42:08 EET

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
01.12.2023 12:15:59 EET

ID користувача:
100012881

Назва документа: Кумоняєв С,Ю_диплом_фізра_ДФН

Кількість сторінок: 71 Кількість слів: 16398 Кількість символів: 133769 Розмір файлу: 430.00 KB ID файлу: 1015634938

6.49% Схожість

Найбільша схожість: 1.14% з Інтернет-джерелом (<http://biog.in.ua/berdyansek-2008-06-bbk-74ya5.html?page=16>)

6.28% Джерела з Інтернету

326

Сторінка 73

0.26% Джерела з Бібліотеки

5

Сторінка 75

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

1